

Ako ima gojitelj še izverstne dušne darove in zmožnosti tako, da ga more spoštovati odraščeni gojenec, povzdigne se v srečnih okoliščinah pokorščina do te stopnje, da se gojenec vda iz spoštovanja volji svojega predsednika. Do pokorščine v Gospodu pa napeljuje le tisti, ki sam živi v tej pokorščini, kdor strah Gospodov vsaki dan sam skuša v svojem srcu, in to kar čuti, tudi drugem kaže s besedo in djanjem. Brez božje pomoči to ne gre — a kaj pa se vendar na svetu zgodi brez tiste — a treba je pa tudi tukaj, gorečnosti, resnega prizadevanja in posebne zmožnosti.

Kakor zgoraj rečeno, vprašati se moramo tudi, kakšna mora biti zapoved, da od njej smemo pričakovati, da jo gojenec spolnuje. Troje se tu zahteva. Zapoved mora biti pametna, kratka, in z ozirom na enake reči enotera. Pametna je zapoved, ako je taka, da se lahko spolnuje. Misliti bi sicer imeli, da gojitelji in učitelji kaj drugačnega ne morejo tirjati od otrok, vendar pa ne mara ni odveč, ako vselej preden kaj otrokom ukažemo, prav premislimo je li mogoče otrokom spolnovati, kar od njih tirjamo.

Kar se tiče oblike, je to, da more zapoved kratka biti v malo besedah, kar je mogoče, izražena. Očetovo povelje se navadno bolj na tanko spolnuje, kakor materno; očetova zapoved je navadno kratka, kakor vojaška zapoved. Na dolgo raztegnjena zapoved otrokom daje priliko, vmes jezicati; pri kratkem povelji ni mogoče.

Enoterost, tretjo lastnost zapovedi razumemo tako, da mora biti v soglasji in zvezi z zapovedi, katere namreč kdo drugi daje otroku. Te enoterosti ni, kedar oče prepoveduje, kar mati zapoveduje, kedar šola zahteva, kar dom odrekuje. Očividno je, da tak otrok nima jasnosti in miru, to pa je vendar neogibljiv pogoj pokorščine. Obžalovati je, ako je tako razpertije v družini, kedar si pa šola in dom tako nasprotujeta, je pa naj bolje, da se tudi po unanje ločita.

Nekaj o ribjem življenju.

(Koncc.)

3. Posebne lastnosti rib. Nekatere ribe so jako radovedne, nekatere boječe, druge zvite, lene, močne in tudi hudobne.

Med radovedne ribe prištevamo: belice, ribe rudečih plavut, mreine; jako boječe so: klin, androga; zvite so: som, linj, jegulja, karp in piškur. K lenim ribam pa prištevamo: koroslja, karpa in soma; jako močne so jegulje, ščuke, linji in lovrata. Hudobne so ščuke in okunovci. Som čaka po več ur dolgo svojega plena, igraje se s svojimi berkami,

in tako privabi male ribice, ktere potem eno za drugo v svoje nenasitljivo žrelo spravlja, stoje pri miru in ne ganivši se. Spravi se pa toliko globoko, da ga ribič z mrežo prav težko ali skoraj doseči ne more. Ščuka priplazi se celo na mokre njive, in čaka, da ji je le herbet malo z vodo pokrit, na mastno žabo. Linj gre, kakor hitro sluti najmanjšo nevarnost, na dno, rije z glavo po blatu, da vodo skali, in se tako reši nevarnosti. Jegulja tudi tako dela, kakor linj. Svoje skrivališče in stanovanje ima navadno na dnu vode v globini cevi enaki, ktera je na dve strani odperta, in v ktero se skrije, kadar jej nevarnost preti. Karp se poslužuje druge zvijače, da svojemu sovražniku uide. Kakor hitro čuti, da se je voda vsled veržene mreže ali vesla zazibala, teče na najbolj zunanji breg vode, kjer se potem brezskerbno kratkočasi. Ako se pa čuti vkljub vsej svojej zvijači vendar le vjetega, si najprej prizadeva, da pride v mreži na poveršje vode; potem plava na najzunajših roboh mreže, izbere si pripravno mesto, kjer poskuša potem iz mreže poskočivši uiti, kar se mu tudi dostikrat posreči. Ako se verže karpu kaka vaba n. pr. kruh ali kaj družega, ga poželjivo požre; ako je pa vaba na terniku, jo ogleduje najprej od vsih strani, tudi dostikrat povoha, potem jo pa z plavutami loputne na stran, toda ne okusi je pa kar nič. Ako ga je pa vendar lakota zapeljala, da je vabo vzel ter se čuti vjetega, verže se in poskoči kakor ščuka po en vatel visoko nad vodo, da se mu dostikrat posreči nit ali vervico pretergati, in tako ubežati. Vjeta riba, ki je pa ušla, se potem težko kedaj še vjame. Med vsemi ribami je pa naj bolj divja, kožel. Kadar je soparno vreme, so navadno vse druge ribe trudne in bolj mirne, kožel dirja prav po divjaški okoli med ribami. Toda ribe kmalo spoznajo, da tega ne dela iz požrešnosti, ampak zavoľjo dolzega časa; brez strahu se kmalo zopet zberó, pa jih kmali potem zopet vsaksebi spodi.

4. Ploditev ali plemenitev.

Vse ribe se dersté le enkrat na leto, navadno pomladi ali poleti; nekteke pa tudi, kakor postervi, po zimi. Takrat so ribe v tropih skup ter pridejo iz globočine verh in na kraj vode, kjer odložé svoje ikre. Veča potovanja v posebnih časih nekterih sladkovodnih rib, post. lososa, potem potovanja v velikih tropih nekterih morskih rib, post. sardel, sledov (slanikov) in tune, imajo povečema razlog v plemenilnem nagonu. Navadno se godi ploditev tako, da spusté ribe, ki plavajo, samice in samci pomešane v večih ali manjših tropah skup, ikre in mleku podobno seme v vodo, in da ta posreduje oplodbo. Ikre, ki so prišle v dotiku s tem belim semenom, so v kratkem popolnoma oplodene, in treba le pripravnega kraja in pripravne vode, da se za mesec dni izvalé iz njih male ribice.

Kadar je čas drestenja pretekkel, se družba loči in nje udje se več ne poznajo. Vse drugače pa je pri velikih ribah, posebno pri roparicah. Te se pa že dolgo prej eno drugo poiščejo in spoznajo, in dasiravno ne živé v bližnji dotiki, kajti to jim ne pripusti njih kruhoborstvo in nevošljivost, vendar ne živé predaleč ena od druge. Ako vjame n. pr. ribič samico, skoraj za gotovo vjame kmalo tudi samca. Ako nastane o času drestenja toplo in soparno vreme, to drestenje jako pospeši. Skoraj neverjetno je, kak vpliv razodeva v zraku nahajajoča elektrika na prebivalce vodne, posebno na linje, some, jegulje in ščuke. Med gromom in bliskom zapuste te živali svoja prebivališča in ležišča, postanejo zelo nemirne; gnjeto se vse na križem in drenjajo se k bregu, kakor bi hotele iz vode ubežati, in si na suhem zavetja iskati. O takem času so tako zmedene, da jih ribči velike množine v nastavljene mreže vjamó. V tem so podobne ovcam; kamor ena plava, tje se gnjete vse za njo, in tako bogato poplačajo obilni trud ubozega ribiča. Kadar so se ribe nehale drestiti, potem so trudne, so mirne, manj žro, kakor po navadi, še večkrat po več tednov ne prikažejo, in so tudi manj okusne za jed. Vkljub temu pa vendar ravno o času drestenja navadno največ rib polové. Da pa ribe ne uživajo in ne jedó vsaki letni čas z enako slastjo, da so celo dostikrat tudi škodljive, to vedo le predobro na Angleškem.

Tako pripovedujejo, da naj se ščuka nikar ne jé neuziva od meseca svečana do konec vel. travna; linj od vel. travna do vel. serpana; losos od sušca do konec rožnika; ostriz ali okun od m. travna do rožnika; karp od m. travna do m. serpana. Zato, ker so ta čas derstenja neokusne, ali pa nektere še celo strupene.

Fr. Gk.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

58. Vzajemnost slovenskega z drugimi sorodnimi jeziki — je Pismenici pristavek, ki ga je nemški spisal profesor P. Petruzzi, slovenski pa nekoliko predelal prof. Fr. Metelko. Menda zadnji njegov slovstveni spis, jezikoslovcem zanimiv tudi sam po sebi, je natisnjen v gimnazijskem izvestji ljubljanskem l. 1864 v obliki, v kateri ga je doveršil Metelko sam. Tukaj naj se ponatisnejo le bolj splošnje reči.

„Če se kterikoli jezik po zalogah njegovih besed in sestavkov premisli, se najde po pridnem preiskanji, de je ne le stvarivna ampak tudi razdjavna moč nad njim gospodarila. Nobenemu jeziku, kar jih je, se